

Donderdag 27 juli 1916 – ochtendeditie

Uit Luikerland.

Luik, 24 juli.

Verleden donderdag, 20 juli, 10 uur 's avonds, Duitse zomertijd, natuurlijk, stond bij de voet van de Haute Sauvenière, die ik moest opklauteren om huiswaarts te keren, een menigte volk, in volle ernst gapend naar de hemel te staren. Al wie naderde, hield stil en keek even ernstig de wolken in. Ik ook. Een zeppelin, dacht ik. Horen kon ik niets. De andere kijkers evenmin. Boven de Boulevard de la Sauvenière blonk en pinkte een lichtje in de doorn. Zo spoedig herkende men een ster. De minst lichtgelovigen moesten maar onmiddellijk hun weg voortzetten en enigen luid lachen, vooraleer de kijkende kudde begreep wat het werkelijk was, dat ze zag. Eindelijk lachte, giechelde de kijkende kudde ook, vloeide uiteen en weg. Ik ben overtuigd dat velen vandaag nog niet overtuigd zijn dat ze niets zagen dan een ster. Ze zullen misschien hun leven lang staande houden en hun kleinkinderen vertellen, dat op die datum een reusachtig luchtschip door onze dampkring is gedreven en zichzelf het gezien en gehoord hebben.

De dorpelingen zijn bijgelovig, zegt men. Zou een ruim deel van de zogenaamde overbeschaafde bevolking der grote steden het minder zijn? Herinnert ge u nog wel, wat ik u vroeger vertelde over uitvindzels omtrent het verraad, door de Vlamingen van Antwerpen gepleegd, bij de overgave van hun stad aan de Duitsers? En nog meer andere ongelooflijke verschijnselen van bij- en lichtgelovigheid hier? Want als het de Vlamingen geldt, moet er, in de stad waaruit ik u schrijf, niemand het artikel ex cathedra tot geloofspunt uitroepen, opdat dadelijk iedereen, die onder het gewone volk geboren Waal is, het nieuws goedgunstig onthaalt en het onmiddellijk in klinkende

munt omzet. Een Vlaming, moet ge weten, “c’est un flamind”, en dit betekent in de Waalse mond een verachterd wezen, in staat om blindelings alle kwaad te doen en volk en land in gevaar te brengen. Die Vlaming wordt spoedig veel minder gevaarlijk, wanneer hij goed Luiker Frans of Luiker Waals heeft leren spreken en doorgaat voor iemand, die voor geen goud zijn eigen taal nog wil mondig laten worden. Hij kan even spoedig opgaan tot een wezen, voor wie iedereen eerbied betuigt, ja, zelfs aanbidding zou plegen tot eer van zijn moed en zijn adellijkheid, op voorwaarde dat hij niet alleen zijn volk verraadt en versmaadt, maar ook nog daarbij meesterlijk smaalt en hamert op iedereen, die hier en elders, als Vlaming, de Vlaamse Beweging op om het even welke wijze goedkeurt of steunt.

Lang niet geheel onze Luiks-Waalse bevolking is de Vlaming stelselmatig vijandig, doch zij, die hem wel wantrouwen of met de nek aankijken, zijn juist Walen, die mondeling en schriftelijk beweging maken en als het past “bi appetite”, zo rumoerig kunnen roeren, dat stad en land het horen. Dat de hier en elders wonende, niet in de Waalse menigte opgenomen Vlamingen, zeker niet op hun tong gevallen, daarbij in de weer komen, behoeft geen betoog. Dat het gerucht, daarbij ontstaan, dan nog scherper klinkt door den lande evenmin. In de eerste oorlogsdagen, toen het Belgisch leger zo meester was over Luik en het Luikse, zoals thans het Duitse, was een Vlaming, of een Hollander, iets wat op hetzelfde neerkomt, hier een wezen, dat maar even de bek moest roeren, in zijn eigen taal wel te verstaan, om ipso facto te worden opgescheept als spion en met spoedbestelling naar de kazerne der lansiers te worden gezonden, om aldaar te worden ingekerkerd tot nader bescheid. Bij honderden hebben ze daar gezeten. Ik moet u zeggen, wat ge zeker wel weet, dat de overgrote meerderheid soldaten, die thans aan de IJzer het vaderland redden, Vlamingen zijn.

Nu gebeurde het dan in deze eerste dagen, nog zo rijk aan vertrouwen en aan hoop, dat ik met vrouw en kind over de Boulevard de la Sauvenière en de Boulevard d'Avroy wandelde. Daar lagen onze lieve soldaten, voor wie ons hart klopte en onze ziel gloeiend in liefde was. Ze wachtten er met paarden, kanonnen, wagens, kortom met gans hun oorlogsuitrusting. De nood werd elke dag, elk uur prangender. De ramp hing, als een aanstormend onweer, boven de horizon en was zichtbaar. Doch we vertrouwden, dat ze nog kon afdrijven. We spraken Nederlands en bleven zo pratend staan voor een onderofficier en enige soldaten, rustend op de affuiten. Pas had de onderofficier ons gehoord, natuurlijk niet verstaan, of hij verwijderde zich een eindje in fluisterende samenspraak met een graadgenoot.

Hou je flink, riep ik mijn vrouw toe, we zijn spionnen.

En we hielden stand en praatten maar onverstoord door, totdat de beide onderofficieren weer voor ons kwamen post vatten, met een loense oogopslag. Welke heilige geest sprak me in? Ik stapte beslist naar hem toe. En in het Frans.

Meneer, u houdt ons voor "espions".

Men zou het zeggen.

Hebt u hier ook Vlaamse soldaten?

Daar staan er drie.

Nu kon ik met die jongens, van Brussel en van Leuven "Vlaams klappen".

Wil je nu tegen je overste zeggen, dat ook ik Vlaming ben?

Een Brusselaar – de Brusselaars zijn waaghalzen – deed het en de onderofficier scheen voldaan.

Meneer, ging ik weer tot hem, u bent zeker Waal? Dat is een eer. Ik ben Vlaming, en ook dat is een eer. Wie in Luik, waar zoveel vreemde talen worden gesproken, op deze wijze thans spionnen moest in hechtenis nemen, kwam nooit klaar.

Hier is mijn kaart. De man verontschuldigde zich onder militaire vorm. Toch kon ik hem niet afkeuren. Hij was immers Belg, en dit wou voor ons in die dagen wat betekenen. Ik vergeet bijna erbij te voegen, dat de honderden aldus aangehouden verspieders toch, na één nachtverblijf in de kazerne, weer op vrije voeten kwamen.

Daar de overgrote meerderheid der Waalse bevolking in het geheel onze taal niet kent - bij de jeugd wordt dit veel beter - weten zij niets over de toestand van de Vlaamse bevolking. De ontwikkelde Walen zijn beslist overtuigd, dat iemand, die geen Frans kent, niet onder de beschaafde mensen kan worden opgenomen. Ze weten niet eens, hoe in Vlaams België het onderwijs kan worden gegeven in een voertaal, die toch, zo zeggen ze dit, door geen twee Vlamingen op dezelfde wijze wordt gesproken! Ik herhaal, dat de jongste geslachten met bewuster oog kijken en heel anders denken, heel anders doen ook, want ze leren graag Nederlands.

Nu hebben ook al die onwetenden en achterdochtigen sedert maanden weer een ander deuntje leren zingen. Ze zijn overtuigd, dat Duitser en Vlaming op beste voet met elkaar staan. Ze zien, dat een Duitser gemakkelijker met een Vlaming dan met een Waal spreekt, doch weten niet dat de beide talen, die zij spreken, zeer nauw met elkaar verwant zijn. Van deze overtuiging tot de andere: de Vlaming verraadt en verkoopt zijn land, is de afstand niet groot. Wie verwondert het dan, dat men bij de Walen heel anders denkt over de

vervlaamsing van de Gentse hogeschool dan bij de meeste Vlamingen? Wie verwondert het, dat men meent, dat in Duitsland de Vlaamse krijgsgevangenen voorrechten genieten boven de Walen? Mensen, die volstrekt geen begrip hebben noch van wording noch van loop der zaak, die geleid heeft tot het ontzetten uit hun ambt van een paar Vlaamse leraars, thans in Holland verblijvend, kunnen geen verwondering baren, wanneer ze zo maar gedurig aan een deel van de bewegende Vlamingen horen zelfstandigheid, zelfbeheer vragen. Ze vergeten dat de Walen de eersten geweest zijn, en wel de allereerste de Luiker senator Dupont, in volle senaatszitting, die gesproken hebben over “la séparation administrative”. Ze vergeten, de Walen, dat hun zo hooggeachte professor Chauvin, een voorkamper nochtans van de Waalse, ons vijandige beweging, op een voordracht in de gehoorzaal van onze universiteit, voordracht waarop wij aanwezig waren, woordelijk uitriep, na Frankrijk te hebben verheerlijkt: “Wallons, ne souhaitez pas de devenir des Français, vous y perdriez beaucoup de vos précieuses libertés” (Walen, wens niet om Fransen te worden, jullie zouden er veel van uw kostbare vrijheden bij verliezen).

Waarom komt men nu weer in onze stad met een nieuwe hatelijkheid aandragen? De overlevering gaat, dat dertig Vlamingen de aanhechting met Duitsland schriftelijk hebben gevraagd. “Het zijn er maar tien”, zeggen sommigen. – “Nu pas” meent iemand te weten. – “Staat het gedrukt?” – “Neen, men vertelt het” – “Mis”, besluit een andere, die het zeker weet. “Het zijn er tien. Het stond voor weken in een Duits blad.” Kortom, dit alles is hoogst betreurenswaardig.

Wat zou er een geraas opgaan moest eens een Hollander hier komen peroreren met de kreet: “Vlaanderen is een hoekje van Holland!” Of een Vlaming het omgekeerde gaan zeggen in Den Haag?

Ik herinner me thans de redevoering, in 1860 door Mathias De Vries, uw beroemde landgenoot, uitgesproken te Damme, bij de onthulling van het standbeeld van onze Jacob van Maerlant. Op dit feest was het fijnste van Hollands en van Vlaanderens geest aanwezig. De redenaar verklaarde dat het feest was in noord en zuid en van Maerlant behoorde tot de ganse Dietse stam. Zo riep tenslotte die grote Hollander de Vlamingen toe: "Ontvang de groet en de dank van uw broeders uit het noorden. Wij weten het, dat die verklaring u welkom is. De macht der staatsstormen heeft ons van elkander gescheiden; maar dertig jaar zijn over de scheiding heengegaan, en "de oude veten zijn vergeten."

... België en Nederland zijn meer dan ooit in trouwe vriendschap verbonden ... Met het oog op een groots verleden, vernieuwen wij het besluit om gezamenlijk naar een grootse toekomst te streven. Aan de voet van het standbeeld van Maerlant heeft Vlaanderen aan Holland de hand gereikt; Holland beantwoordt van harte de handdruk, en eenparig verheffen wij de kreet: "Leve de eendracht tussen België en Nederland!"

Dit ten minste is een gezonde taal, spruitende uit een heldere, bezadigde geest. Mochten onze broeders, de Walen hier, die ons wantrouwen, en de Walen buiten het land, die over aanhechting van Hollands gebied spreken, daaraan een voorbeeld hebben!

Donderdag 27 juli 1916 – avondeditie

Dienstplichtige Belgen.

Havre, 27 juli. De nieuwe militaire wet wordt morgen in de onzijdige landen afgekondigd. Alle Belgen zullen zich moeten opgeven; zo niet, dan worden ze als deserteurs beschouwd, maar alleen de

ongehuwde mannen van 18 tot 30 jaar zullen binnenkort opgeroepen worden. De wet bepaalt, dat alle Belgen, die na 30 juni 1876 geboren zijn en voor 1 juli 1898 moeten dienen, behalve: 1°. Zij, die zich bevinden op bezet Belgisch gebied; 2°. Zij, die deel van het leger uitmaken; 3°. Zij, die deel van het leger van een bondgenoot uitmaken; 4°. Zij, die voorgoed vrijgesteld zijn.

De mannen, die voor de dienst aangewezen worden, zullen in zeven groepen verdeeld worden: 1°. De gehuwde mannen, geboren na 31 december 1894 en voor 1 juli 1898 en de ongehuwde mannen, geboren na 30 juni 1886 en voor 1 juli 1898; 2°. De ongehuwde mannen, geboren na 30 juni 1881 en voor 1 juli 1896; 3°. De ongehuwde mannen, geboren na 30 juni 1876 en voor 1 juli 1881; 4°. De gehuwde mannen, geboren na 30 juni 1886 en voor 1 januari 1895; 5°. De gehuwde mannen, geboren na 30 juni 1881 en voor 1 juli 1886; 6°. De gehuwde mannen, geboren na 30 juni 1876 en voor 1 juli 1881; 7°. De mannen, geboren na 30 juni 1876 en voor 1 januari 1895, wiens onmiddellijk in effectieve dienst treden noodlottige gevolgen zou hebben.

Reis (KVdW).

Brussel, 24 juli.

Hooggeachte lezeressen en lezers, ik ben terug uit Gent, hoofdstad van Vlaanderen.

En nu durf ik u met aandringen verzoeken: haal daarvoor uw schouders niet geringschattend op: naar Gent gaan van Brussel uit is een ganse expeditie; Gent immers ligt tegenwoordig buiten België, beschouwd als staatseenheid; geheel Vlaanderen, en Gent in het midden, staat en gaat onder gans andere instellingen en wetten; zij zijn etappegebied; men leeft er onder oorlogsregime met al wat zulks

medebrengt. Voor een journalist wil dus naar Gent gaan zeggen, iets als oorlogscorrespondent worden, met al de gevaren, maar ook al het heroïsche, dat daaraan verbonden is. Dit was ik mij dan ook zeer bewust: het had mij in een stemming gebracht, waar ik wenste u van te doen profiteren: ik wilde u, trouwens met instemming van wie daarover beschikken, enkele lessen geven over de anatomie en fysiologie van een etappestad, en ik stelde mij voor dat jullie daar genoeg aan beleefd zouden hebben. - Helaas, ik wist nog niet welke bittere desillusie ik mezelf, om niet van u te spreken, bezorgde!

Oorlogscorrespondenten, ge weet het, worden tot hun krijgshaftige tochten doorgaans uitgenodigd door de strijdende partij die daar enig heil van verwacht. Met correspondenten in het etappegebied is het enigszins anders gesteld: dezen moeten zelf de toelating vragen, hun standplaats te mogen verlaten voor de oorden waar, als men het aldus uitdrukken mag, de oorlogssaus wordt klaargemaakt. Hij moet het vragen, en is dan ook helemaal niet zeker, dat hij wordt verhoord. Het evangelische "Klop, en men zal u opendoen," geldt niet voor de etappe, dan als men heel lang klopt, alle vrees voor onbescheidenheid terzijde stelt, en een struis geloof heeft in de uitkomst: wat driemaal geweigerd wordt, wordt een vierde maal toegestaan misschien: als zoveel in deze oorlog komt alles op uitstaansvermogen aan; en dat ik veel heb moeten aandringen, spijt mij niet, vermits het mij mijn taaiheid bewijst. Ik moet trouwens bekennen, dat, eenmaal de weerstand gebroken, alles van een leien dakje scheen te willen lopen: nooit werd een pas zo spoedig en met zoveel inschikkelijkheid uitgereikt; nooit werd iemand, wiens geval op het mijne kon gelijken, zoveel bereidwilligheid bewezen. Mijn etappegebiedpad liep, scheen het mij, over rozen: van de enkele dagen, die ik in Gent door zou brengen stelde ik mij, ook en vooral voor u, het beste voor. Het was dan ook met een gerust en voldaan hart, dat ik gisterenmiddag aan het Noordstation te Brussel om een

kaartje tweede klasse verzocht, dat mij uit vrouwenvingers zonder moeite werd toegereikt; de man, die mij door zou laten, bestudeerde zonder veel aandacht mijn pas en mijn portret (dat trouwens allesbehalve merkwaardig is), en vertrouwde mij zeer beleefd toe, dat mijn trein op Gleis 9 naar mij stond te wachten. Argeloos waagde ik mij op het perron: ook daar niets abnormaals; ik had er desnoods op beide oren kunnen slapen, hoe ik het ook in geen twee jaar tijd haast betreden had, hetgeen zo'n perron een nieuwe jeugd schenkt, die uw aandacht wakker houdt.

Wij reisden met Duitse stiptheid af, ik en een uniek reisgezel, die enigszins schichtig scheen, en niet op zijn gemak. Kwam de conducteur, die een rechtmatige eis naar ons kaartje formuleerde, dan bezag mij mijn medereiziger, en knipoogde of hij een poets aan die conducteur had gespeeld. Toen het een deftige heer in licht zomerpakje was (een toilet, dat ik overigens vanwege het onzekere weer niet goedkeuren kon), welke heer, na ons geheimzinnig een papier achter een groenig micaruitje getoond te hebben, ons zeer beleefd naar onze pas en Personalausweis vroeg, gaf de reisgezel gejaagd gevolg aan dat verzoek, maar knipoogde weer zodra de heer de rug had gekeerd, om uit te barsten in een onhoorbare lach zodra hij verdwenen was. Die medereiziger deed zowaar of wij einde der achttiende eeuw door Calabrië aan het reizen waren, met een diligence waar de gebruikelijke rovers het ditmaal bijzonder op gemunt moesten hebben. Maar het gebarenspeel van mijn makker maakte op mij geen abnormale indruk. Ik kon natuurlijk niet weten hoe het stond met zijn geweten: het mijne was volkomen in orde, en op alle omstandigheden en gebeurlijkheden voorbereid; er was zelfs die kalmte in mij, die de grote veldheren de vooravond van een slag eigen moet zijn. Ik ging, eenvoudig, naar Gent, zoals ik voor de oorlog wel vijfhonderd maal, eveneens te uwen behoeve, gedaan had. En in

die gemoedsgesteldheid was het, dat ik te Gent, even eenvoudig aankwam.

Reiszak in de ene, pas, identiteitskaart en Fahrkarte in de andere hand, stapte ik naar de uitgang. Ik liet beleefd de dames voor (ongelooflijk hoeveel meer dames dan heren reizen tegenwoordig), zodat ik zo goed als de laatste was om mijn papieren, mijn “sesam, open u!” te doen controleren. De onderofficieren die met dat werk belast waren, zagen er mij zeer inschikkelijk uit: onder hun bezigheden dronken zij een onschuldig kopje koffie, hetgeen de bezigheid niet is van mensen die op iemands vrijheid loeren. En nochtans ...

Ik toonde mijn papieren. De ene onderofficier toonde ze aan de andere. Zij betuurden ze alle twee met vlijt of het palimpsesten waren. Dit gaf mij nog geen argwaan: die mensen deden hun werk met zorg, en dan ... ik was immers in orde! – “Waar komt ge vandaan?”, werd mij met een ietwat scherpe blik gevraagd. Ik antwoordde met nobele eenvoud, en zonder de minste achterdocht: “Uit Brussel, zoals u zien kunt.” “En wat komt gij hier doen?” werd mij andermaal toegevoegd op een toon, alsof men er mij wilde doen inlopen. Ik zei bij mezelf: de dienst wordt hier met merkwaardige nauwkeurigheid waargenomen, en luidop verklaarde ik, ditmaal enigszins uit de hoogte: “Maar dat ziet u toch: Geschäfte!” De twee Cerberussen bezagen elkaar, terwijl een geheimzinnige glimlach over hun lippen kwam spelen. “Wacht een beetje!” zei de ene, en hij liep met al mijn papieren weg, terwijl de andere bedaard aan zijn koffie nipte, en mij een knipoogje gunde, dat mij aan mijn medereiziger denken deed, zonder dat ik trouwens in de verste verte aan een complot zou denken, en met geen ander gevoel dan dat men mij, om redenen die ik niet kennen moest, een bijzondere onderscheiding vereerde; dat men mij trouwens ogenblikkelijk doorlaten zou, daar kon ik niet aan twijfelen.

“Gij moet onmiddellijk weer naar Brussel!” kwam mij de eerste onderofficier met enige gejaagdheid melden.

Ik was verbluft: “Zijn dan mijn stukken niet in orde?” vroeg ik. “O ja!” stemde de man in. “volkomen in orde! Maar ... ge moet zo spoedig mogelijk weer naar Brussel!” Ik dacht aan een grapje: “Zijn hier misschien gevallen van cholera in Gent?”, gekscheerde ik, want ik zag het hachelijke van mijn lot nog niet in. “Weet ik niet”, zegde de sergeant, “maar gij moet terug naar Brussel, en met de eerstkomende trein nogal”. Ditmaal begreep ik: ik was in Gent blijkbaar ongewenst. “En waarom moet ik dan terug?” vroeg ik, met een begin van arrogantie, “er is toch uit Gent een Genehmigung gekomen: zie maar op mijn pas!” “Ja, ja, dat is volkomen juist”, meende mijn zegsman, “maar ... ge moet terug!” “En men heeft mij te Brussel toch een reiskaartje gegeven!” verhief ik de stem. De man bleef kalm, langde zijn kop koffie ten teken dat de audiëntie was afgelopen, en murmelde voor zich uit: “Ge moet terug naar Brussel ...” Ik zag wel dat er niets aan te doen was. “Das ist der Krieg,” filosofeerde ik, en vroeg als de ter dood veroordeelde die naar een laatste glaasje rum verlangt: “En wanneer heb ik een trein?” Dit luchtte de heren op: ik was geen weerbarstige, zij zouden van hun wapens geen gebruik te maken hebben. Vol dienstwilligheid werd mij nu verklaard dat die eerste directe trein eerst vier uur later wegging; maar men vond een combinatie uit die uiterst voordelig mocht heten: over twee uren zou ik in een trein stappen, na natuurlijk een nieuw kaartje genomen te hebben (dit sprak immers vanzelf!) in een goede boemeltrein vol degelijke traagheid, die mij brengen zou naar Denderleeuw, alwaar ik overstappen zou en een andere trein nemen die mij veilig in Brussel brengen moest. Ik zou aldus wel een uurtje langer moeten rijden, maar ... men zou twee uur vroeger van mijn aanwezigheid verlost zijn. Ik nam een besluit. “Goed,” zegde ik, “dan ga ik hier vlak over het station iets eten, wat ik sedert vanochtend

niet meer gedaan heb. Op gesteld uur ziet gij mij hier terug. Ik zal u mijn bagage in pand laten.” De twee bedienden zetten verschrikte ogen op. “Neen, in Gods naam neen,” barstten zij uit. “Hier blijven! Daar, op dat bankje gaan zitten, onder onze ogen! Geef hier uw pas: wij schrijven er op dat gij vooral het station niet verlaten hebt!” Zij deden het, geachte lezeressen en lezers; zij deden het in prachtig onderofficieren-schrift, en met veel applicatie, na nogmaals, als echte Lavaters, mijn portret te hebben onderzocht, dat prijkt op de kaart die men in het officiële Vlaams “eenzelveheidsbewijs” noemt: een woord waarvan mij eerst nu de volle betekenis en de onschatbare juistheid duidelijk werden ...

Ik ging zitten op mijn bankje. Voor mij stapte, met gemeten stappen en de vrees dat hij vooral geen stap te veel zou doen, een schildwacht. Telkens bezag hij mij tersluiks: ik beantwoordde zijn blik met de mijne, die er uit moest zien als die van een hond voor een slagerswinkel van voor de oorlog. Dat duurde al een kwartier, als de schildwacht mij argwanend vroeg: “Wat doet ge hier?” Ik antwoordde: “Wachten.” – “Op wat?” vroeg de man. “Op de trein,” zegde ik. – “Maar ge zijt pas aangekomen!” verwonderde zich deze man vol argeloosheid. – “Dat is zo”, antwoordde ik, “maar men stuurt mij terug.” – “Ach zo!” zegde de schildwacht die zijn wandeling hernam zonder zich verder te verbazen ... Tien minuten later naderde hij mij weer. “Moet ge nog lang wachten?” ondervroeg hij. – “Twee uur”, zuchtte ik. “Ach!” beklagde hij mij; maar voegde er na een paar minuten troostend aan toe: “Ik wacht hier al twintig maanden! ...”

Ik begon mij te vervelen, ging machtiging vragen tot het kopen van sigaren die men in het station krijgen kon. Ja, dat mocht. Ik kocht sigaren. Ik proefde al de merken die daar te krijgen waren. Intussen bestudeerde ik het station: ik had het tot hertoe verfoeid; nu vond ik het buitengewoon oordeelkundig gebouwd, want gevangenschap stemt mild bij het beoordelen van architectuur. - Met een

kennersoog gunde ik ook een lange reeks minuten aan het boekenstalletje waar ik drie verschillende Duitse vertalingen van Hendrik Conscience's "Leeuw van Vlaanderen" vond. Mij overleveren aan vergelijkende vertaalkunde ging echter niet: dat boekenstalletje staat dicht bij de uitgang; ik mocht eens aan ontluchten denken; ik werd teruggeroepen ... Gelukkig was daar het sigarenstalletje waar ook allerlei "herinneringen aan Gent" worden verkocht. Ik heb mij altijd door de studie van dergelijke volkskunst aangetrokken gevoeld: ik wijdde al mijn sympathie aan de houten klompjes die vernuftig als spaarpot zijn ingericht en waarlijk de dag van heden een nuttig werk mogen heten; aan de pennenstokken met een gaatje waarin men het Gentse Belfort, naar het leven gekonterfeit, in bewonderen kan; aan de zijden en fluwelen lappen van alle kleur en vorm, waarop tedere vrouwenvingers allerlei emblemen, en zelfs dit eigenste stationsgebouw, vaardig hebben gestikt, en die zonder twijfel een waardige versiering van menig Duits burgergezin zullen uit weten te maken ... Intussen rookte ik maar al die onderscheiden soorten sigaren, die een dankbare juffrouw mij aanpreef. Tot op het ogenblik dat ik daar dorst van kreeg, en mijn ogen uitzagen naar de bron waar ik mij aan lessen zou.

Ik waagde mij tot bij de wachtzaal. Binnen in die wachtzaal was een monumentale toonbank te zien in neo-Gotische stijl, voorzien van blinkende bierpompen. O! deze bierpompen voor wie dorstig is en gevangen zit! Er was echter een hele afstand tussen die pompen en mijn lippen: die afstand was afgebakend door een duidelijk gedrukte melding, waarbij alleen aan Heeresangehörigen toegang tot de drinkhal verleend wordt. Zover heb ik het voorlopig nog niet gebracht: stel u dan ook mijn wanhoop voor! ... Ik ging naar mijn cipiers, trachtte ze te vermurwen: zij bewezen mij echter een zin der discipline te bezitten, die geheel te hunner ere ware geweest, indien ik zo'n dorst niet gehad had. In deze dorst was ik dan ook even

standvastig als zij, en zelfs standvastiger. Want, na goed uitgekeken te hebben of geen officieren in aantocht waren ... (hier werp ik een floers over de gebeurtenissen; het weze genoeg dat ik gedronken heb. Ik zeg u alleen: krijgt gij ooit krijgsgevangenen te martelen, gebruik dan de dorst: het werkt probaat ...) Aldus verliep de tijd, - o! zonder zich te haasten! ... Ik nam een kaartje voor de terugtocht; mijn coupé reed voor; ik kon vaarwel zeggen aan de stad der Artevelden. Al wat ik er gehoord en gezien heb vindt gij hier boven getrouwelijk medegedeeld. Ik kan er nog aan toevoegen dat onderweg mijn pas het voorwerp was der bewondering van al de Duitse staatsambtenaren die het te zien kregen.

Wat de reden is van mijn gevangenschap kan ik niet zeggen, en zelfs niet raden. Aan een uitzonderingsmaatregel wil ik niet denken: ik zou waarlijk niet weten wat mij de onderscheiding bezorgt. - Dat er in Gent nog heel wat meer te zien is, spreekt vanzelf. Ik keer dan ook bij de eerste gelegenheid terug, en men verzekert mij ter bevoegde plaats dat ik dan een eindje verder kom dan de binnenzaal van het St. Pietersstation.

Ik verzeker u bij deze dat ik niet beter vraag ...

Uit België.

De Duitse gouverneur-generaal in België heeft een verordening uitgevaardigd betreffende de regeling van de handel in boter.